

ВИНИКНЕННЯ КОЗАЦТВА

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Грабіжницькі походи кримських орд та султанських військ і нездатність влади організувати надійний захист.

Посилення соціального і національно-релігійного гноблення.
Поширення панщини та запровадження кріпацтва спонукали українських селян до масових утеч.

Польський автор:
Від найменування легендарного
отамана, що з давніх часів
успішно боровся з татарами

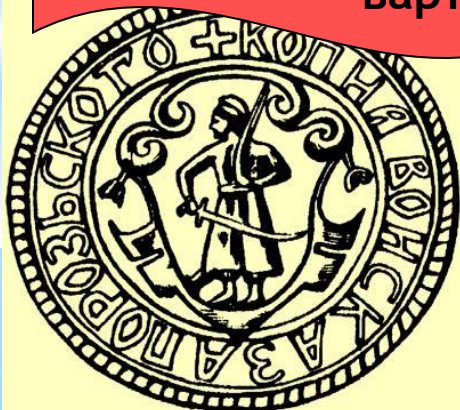

Що означає слово "козак"

Польський автор:
Від слова "коза";
козаки були жвавими і
витривалими, як кози.

Турецькою мовою
слово "козак" означає бурлака, забіяка.
У мовах тюркських народів
це слово означає вільну озброєну
людину, що несе прикордонну
варту службу.

"козак"-людина, яка живе за
військового промисла,
вільна людина

Дмитро Вишневецький походив із давнього українського князівського роду. Вперше згадується в джерелах під 1545 р. Замолоду покинув батьківський дім задля лицарської слави. Рано виявив неабиякий хист полководця: вже 1550 р. король Сигізмунд-Август призначив його старостою черкаським і канівським. Потім він отримав посаду прикордонного стражника на Хортиці. Там, на Малій Хортиці, за його ініціативою запорожці збудували фортецю, яка стала військовою базою козацтва на пониззі Дніпра. Протягом 1556 р. організував численні походи запорожців у володіння кримського хана і на турецькі фортеці. Згодом був запрошений до Москви і як московський воєвода здійснював походи на татар. Останній похід Дмитра Вишневецького розпочався влітку 1563 р. Із загонами козаків князь рушив до Молдавії. Там потрапив у полон і невдовзі був переданий туркам. Народна пам'ять береже про князя-звитяжця численні легенди, перекази, пісні, у яких він діяв під іменем Байди.

Перші згадки про козаків.

1489р.-козаки супроводжували поляків в поході проти татар

1492р.-татарський хан скаржився литовському князю, що укр. козаки напали на турецький корабель

***Ухідники**

Міщани, селяни, бояри.

Козаками могли стати вихідці з різних верств населення Хоча в ряди козаків вливалися і поляки, білоруси, росіяни, молдавани, навіть татари. Проте більшість складали українці.

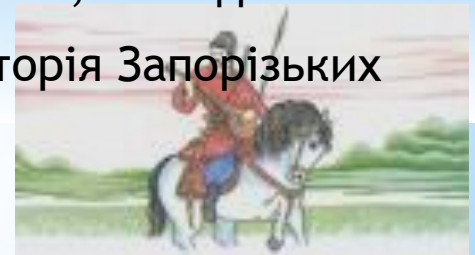
Джерела козацтва

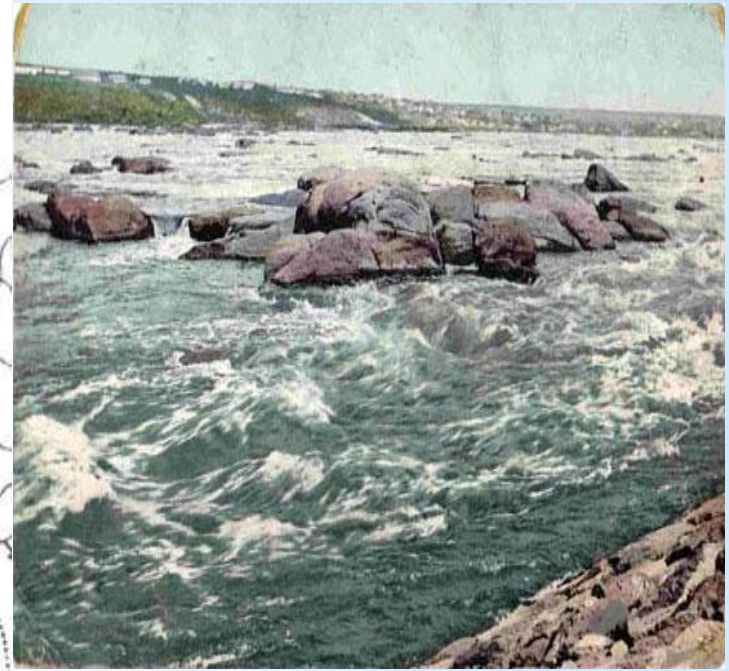
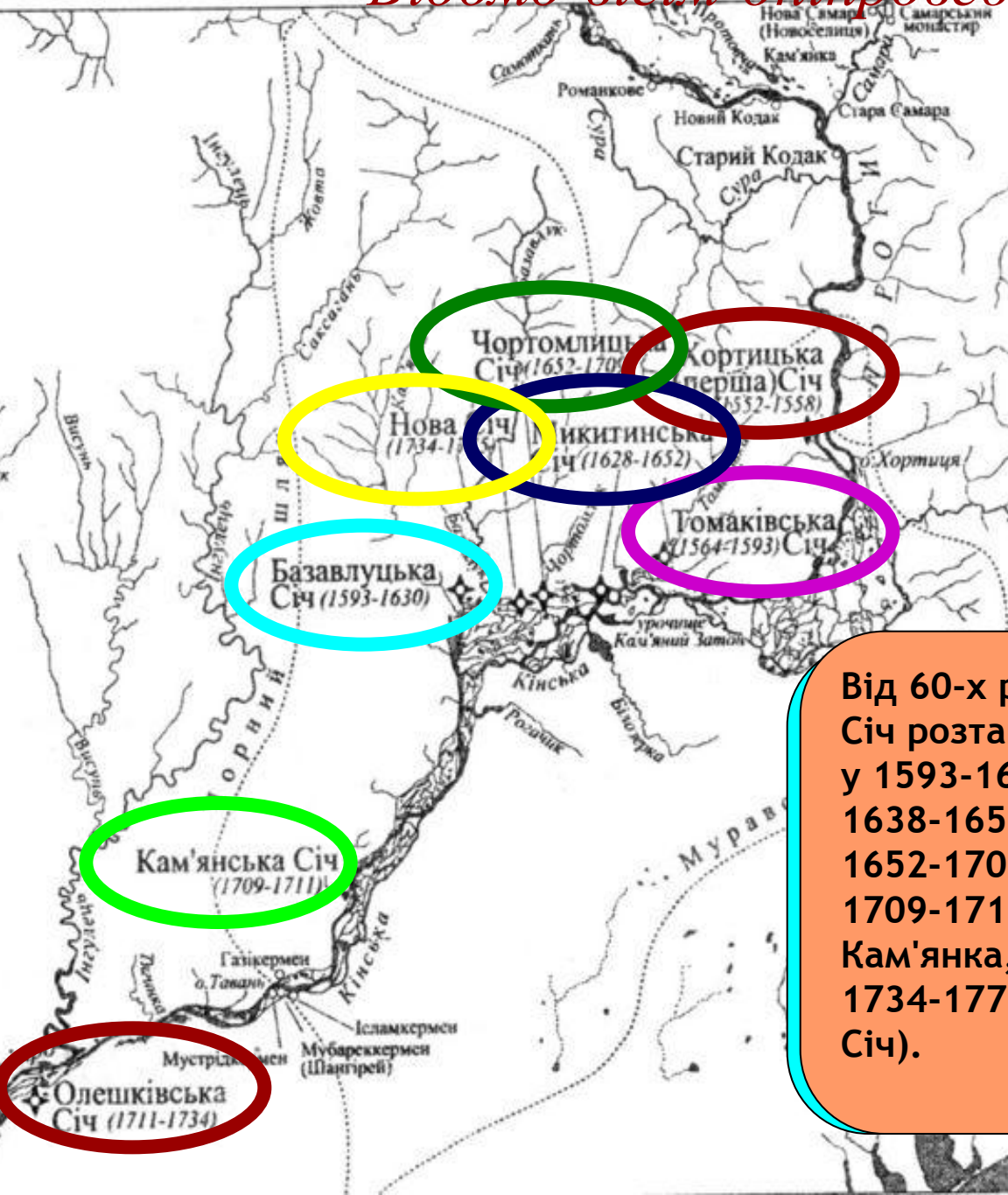
За описом сучасників козаки були більшою частиною росту середнього, плечисті, ставні, міцні, сильні, на вид повнолиці, округлі і від літньої і степової спеки смугляві. З довгими вусами на верхній губі, з розкішним оселедцем, або чуприною, на тімені, у смушковій гострій шапці на голові, вічно з люлькою в зубах, справжній запорожець завжди дивився якимось похмуро, униз, спідлоба, сторонніх зустрічав спершу непривітно, відповідав на питання дуже неохоче, але потім помалу зм'якшувався, обличчя його поступово приймало веселий вид, живі проникливі очі загорялися блиском вогню, і вся його фігура дихала мужністю, молодечтвом, заразливою веселістю і незрівняним гумором.

“Запорожець” не знав ні “цоб” ні “цабе”, відтого був здоровий, вільний від хвороб, помирав більше на війні, ніж вдома.

Д.І.Яворницький “Історія Запорізьких козаків”

Відомо вісім дніпровських січей.

Від 60-х рр. XVI ст. по 1593 р. Запорозька Січ розташовувалася на острові Томаківка, у 1593-1638 рр. - на острові Базавлук, у 1638-1652 рр. - на Микитиному Розі, у 1652-1709 рр. - на річці Чортомлик, у 1709-1711 і 1730-1734 рр. - на річці Кам'янка, у 1711-1728 рр. - в Олешках, у 1734-1775 рр. - на річці Підпільна (Нова Січ).

Запорізька Січ

Канцелярія

Церква

Майстерні

Курені

Укріплення

Політичний устрій Війська Запорозького

Козацька Рада

Збиралася три рази на рік, а також, у разі потреби, будь-який козак міг вимагати скликання Ради

Вирішувала питання

Про війну та мир

Про звільнення Гетьмана та старшини

Про відносини з іншими державами

Про відносини з іншими державами

Про розподіл землі

Про покарання винних

Утворення держави

Протягом XVI - XVIII ст. Запорозька Січ мала ознаки держави: вона контролювала величезну територію степової України, мала свій уряд, військово-адміністративний устрій, власний суд, самостійні дипломатичні відносини з іншими країнами.

- Територія козацької держави називалася *Землями Війська Запорозького* або *Вольностями Війська Запорозького* й простягалася від Південного Бугу на заході до Кальміусу в Надазов`ї на сході. На півночі її межа пролягала по річках Орелі (на Лівобережжі) та верхів'ях Інгулу й Інгульця (на Правобережжі).

Уся повнота влади в козацькій державі належала *Січовій (Військовій) Раді*, яка обирала козацьку військову старшину.

СІЧОВА ВІЙСЬКОВА СТАРШИНА

Відала всіма військовими,
адміністративними, судовими і навіть духовними справами
Війська Запорозького Низового

Кошовому атаману
належала
вища військово-
адміністративна
та судова влада на Січі.

Перначий-утримувач та
охоронець клейнодів

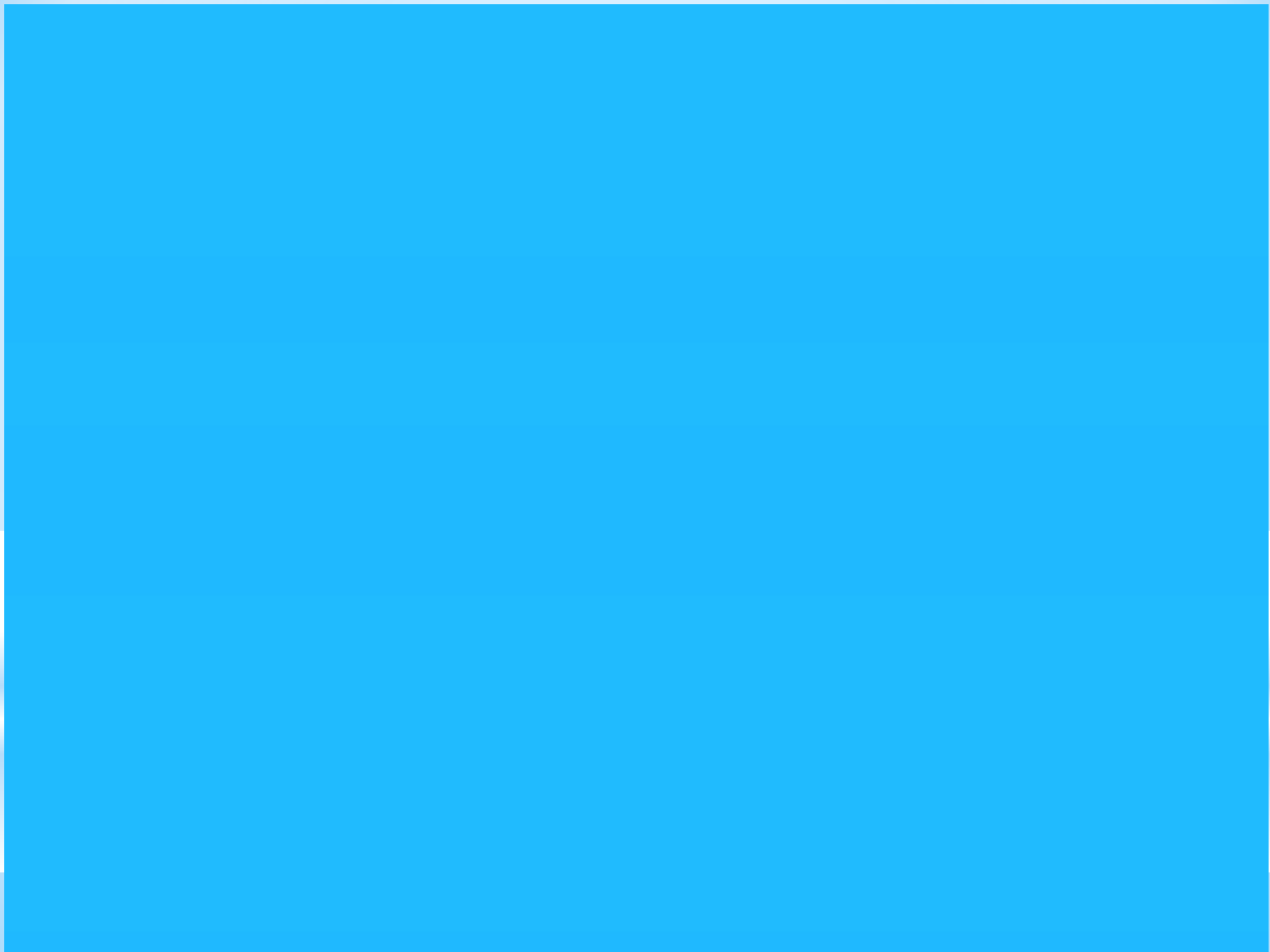
Військовий суддя -
друга після кошового
особа у владній ієрархії
Січі

Військовий писар
відав усім діловодством

Обозний-відповідав
за артилерію

Осавул
слідкував за порядком у
Січі.

КОЗАЦЬКА СИМВОЛІКА

Герб Війська Запорозького - постать козака, озброєного мушкетом і шаблею, - виник у другій половині XVI ст. Законної сили він набрав за короля Стефана Баторія 1578 р. Але й попередні козацькі формування, напевно, мали власну символіку. Щоправда, відомості про неї до нашого часу не дійшли. Згаданий герб уперше зображено на печатці Війська Запорозького 1595 р., за гетьманування Григорія Лободи. Упродовж усього існування козацтва цей головний символ залишався незмінним. Він зображався на головних печатках Війська Запорозького та Гетьманщини, на прапорах, портретах, іконах, у рукописах і друкованих виданнях.

Козацькі клейноди

Відзнаки та атрибути влади.

Литаври-мідні або срібні півкулі з напятою на них шкірою, з деревяними паличками для ударів по шкірі та одержання звуків.

Корогви-різнокольорові прапори із зображенням святих, хрестів, зброї

Бунчук-мідна або золочена куля на дерев'яному держалні із прикріпленням до нього пучком кінського волосся.

Печатка-її відбитком скріплювали найважливіші документи

Булава-вид зброї, що являє собою металевий стержень з м'яким наконечником.

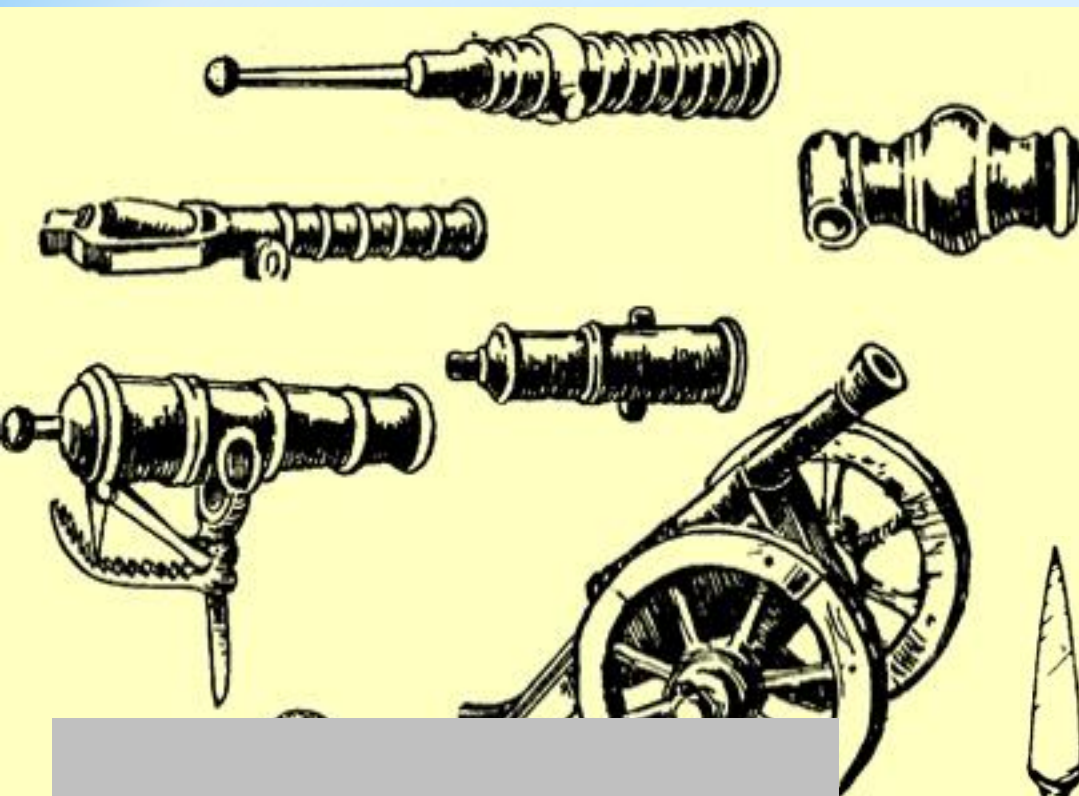

Військова справа

Військова справа козаків досягло високого рівня. Армія козаків була однією з найбільш боєздатних у Європі. Козаки досконало володіли усіма відомими в той час видами зброї, а також прийомами ведення бойових дій. Це не раз допомагало їм здобувати перемоги в битвах з татарами і турками

К

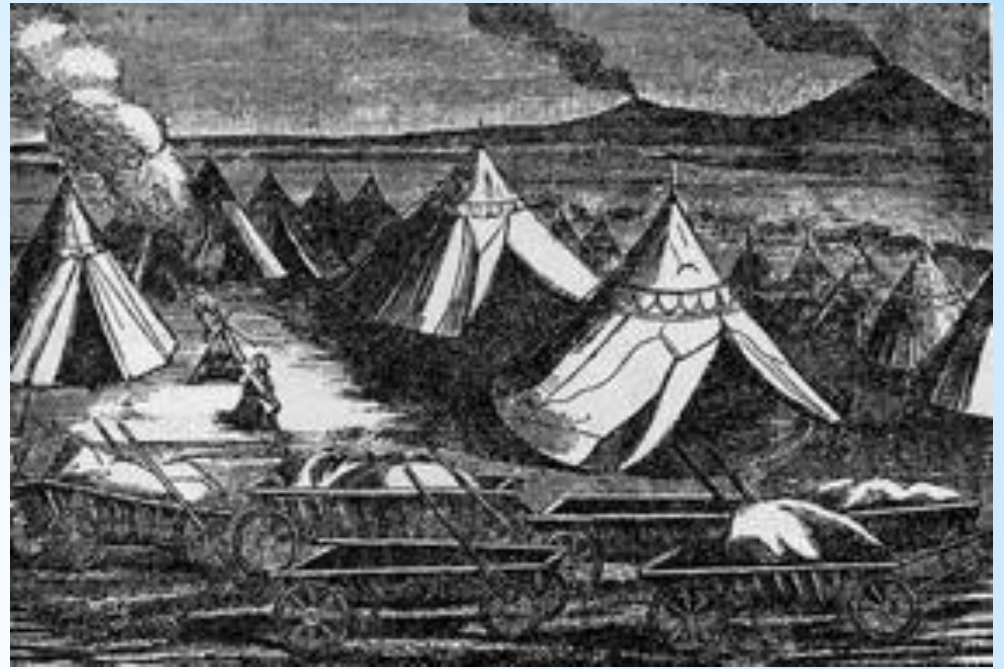
а ядра

Козацька зброя

КОЗАЦЬКИЙ ТАБІР НА р. СОЛОНІШІ

Козацький табір. Сучасна гравюра